

Igitabo cya Daniyeli — Umubare Mirongo Ine

Pawulo

Jeff Pippenger

2024-01-04

Igice cya mbere cya Daniyeli, iyo gihujwe n'igice cya kane cya Daniyeli, kigaragaza amateka y'abamarayika ba mbere n'uwa kabiri, kuva mu mwaka wa 1798 kugeza mu wa 1844. Muri ayo mateka igitabo cya Daniyeli cyarafunguwe, kandi igice cyafunguwe cyari ibice bya karindwi, icya munani n'icya cyenda. “Umurongo ku murongo,” ibice cya mbere, icya kane, hanyuma icya karindwi kugeza ku cya cyenda, byerekana amateka y'umuhari w'Abamillerite w'umumalayika wa mbere.

Muri ayo mateka (1798 kugeza ku 1844), ukuri shingiro kw'Abadiventisiti kwarashyizweho, kandi uko kuri kwaje guhagararirwa ku mugaragaro ku ikarita y'abapayiniya yo mu 1843. Igishushanyo cya Nebukadinezari cyo muri Daniyeli igice cya kabiri kiri kuri iyo karita. Iyerekwaga ryo muri Daniyeli karindwi n'iryo muri Daniyeli umunani biri kuri iyo karita. “Igitambo gihoraho” cyo mu gice cya munani kirahagarariwe, kandi ni ko bimeze no kuri “incuro ndwi” zo muri Abalewi makumyabiri na gatandatu. Ibyago bitatu by'Idini ya Isilamu, nk'uko bihagarariwe mu Byahishuwe igice cya cyenda, birimo. Imana yabanje kuburira incuro nyinshi ko uko kuri shingiro kwari kuzasagwaho ibitero.

“Abahagaze nk'abarinzi b'Imana bari ku nkike za Siyoni babe abantu bashobora kubona ibiteje akaga mbere y'uko bigera ku bantu,—abantu bashobora gutandukanya ukuri n'ikinyoma, gukiranuka no gukiranirwa.”

“Umuburo waratanzwe uti: Nta kintu na kimwe kigomba kwemererwa kwinjira ngo gihungabanye urufatiro rw'ukwizera twagiye twubakaho uhereye igihe ubutumwa bwazaga mu 1842, 1843, no mu 1844. Nari muri ubu butumwa, kandi kuva icyo gihe nahagaze imbere y'isi, nkomeza kuba uw'ukuri ku mucyo Imana yaduhaye. Ntabwo dushaka gukura ibirenge byacu ku rubuga twashyizweho, uko umunsi ku wundi twashakaga Uwitwaga dusenga dushikamye, dushaka umucyo. Mbese mutekereza ko nshobora kureka umucyo Imana yampaye? Ugomba kuba nk'Urutare rw'Ibihe. Wagiyeye unyobora uhereye igihe nawuhereye.” *Review and Herald*, 14 Mata 1903.

Umurimo w'umuntu ufite koza ivumbi, ugomba gukorwa ku bufatanye n'ubwoko bw'Imana bwo mu minsi y'imperuka, na wo ugaragazwa na Yesaya, igihe agaragaza ubwoko bwo mu minsi y'imperuka n'umurimo bahamariwe gukora, kuko urufatiro rwari rwaragenewe guhambanwa n'ubuyobe mbere y'uko iminsi y'imperuka igeraga.

Kandi abazakomoka kuri wewe bazubaka ahariharabitse ha kera; uzongera gushinga imfatiro z'ibisekuru byinshi; kandi uzitwa, Uwasanyeye icyuho, Uwasubijeho inzira zo guturwamo. Yesaya 58:12.

“Ahantu ha kera harimbuwe,” herekeza ku kuri kw’inyigisho gufitanye isano n’imbaraga ebyiri zonnyi za gipagani na gikipapa. Uko izo mbaraga ebyiri zonnyi za gipagani zakurikiwe na gikipapa ni byo William Miller yakoresheje nk’ishingiro ry’uburyo yasobanuye ubuhanuzi bwose yagejeje imbere.

Kandi bazubaka amatongo ya kera, bazazamura amatongo ya mbere, kandi bazasanura imidugudu yabaye amatongo, amatongo y’ibihe byinshi. Yesaya 61:4.

Imiterere y’ubuhanuzi igereranywa n’urwego rw’ishingiro, ni amateka n’isano bifitanye by’izo mbaraga zombi. Kugarura “inzira zo guturwamo,” ni ugusubizaho urwego rw’ishingiro rwa Miller, rwagereranyijwe mu nzozi ze n’umurimo w’umuntu wo koza ivumbi. Yesaya yakoresheje urugero rw’amateka ya Ezira n’abavuye i Babuloni bakagaruka bagasanura Yerusalemu, kugira ngo agaragaze ugusubizaho amatongo ya kera.

Uhereye mu minsi ya ba sogokuruza bacu twagize icyaha gikomeye kugeza n’uyu muni; kandi kubera gukiranirwa kwacu, twe n’abami bacu n’abatambyi bacu, twashyikirijwe mu maboko y’abami b’ibihugu, ngo dutemwe n’inkota, tujyanwe mu bunyage, dusahurwe, kandi tumware n’isoni, nk’uko biri n’uyu muni. Kandi noneho, mu gihe gito, Uwitaka Imana yacu yatugararije ubuntu, kugira ngo adusigire abasigaye barokotse, kandi aduhe umusumari ahantu hayo hera, kugira ngo Imana yacu imurikire amaso yacu, kandi iduhe agahumeko gato ko kongera kubaho turi mu bubata bwacu. Kuko twari imbata; nyamara Imana yacu ntiyadutaye mu bubata bwacu, ahubwo yadutejejeho imbabazi imbere y’abami b’u Buperesi, kugira ngo iduhe kongera kubaho, yubake inzu y’Imana yacu, kandi isanure amatongo yayo, kandi iduhe urukuta mu Buyuda n’i Yerusalemu. Ezira 9:7–9.

Ezira n’abari basannye i Yerusalemu, bagereranya “abasigaye” ari bo basubizaho inzira zo guturwamo, kandi ni bo bakora uwo murimo mu rwego rw’isengesho ryo muri Abalewi makumyabiri na gatandatu, iryo Ezira yerekezaho ati: “uhereye ku minsi ya ba sogokuruza twagiye mu cyaha gikomeye kugeza uyu muni; kandi ku bw’ibicumuro byacu, twe n’abami bacu n’abatambyi bacu twashyikirijwe mu maboko y’abami b’ibihugu, ku nkota, no ku bunyage, no ku kunyagwa, no ku gukorwa n’isoni.” “Umuni” avuga ni wa “muni” “abasigaye” bo mu minsi y’imperuka basubizaho inzira zo guturwamo.

Abasigaye ba Ezira ni bo bagabo babiri b’abahamya bazurwa ku iherezo ry’iminsi itatu n’igice, kandi bagasohozwa isengesho ryo mu Balewi makumyabiri na gatandatu nk’uko ryerekanwe na Daniyeli mu gice cya cyenda. Igihe Ezira na bagenzi be mu murimo bagarukaga bava mu bunyage bakongera kubaka Yerusalemu, bashushanyaga umurimo wo kugarura imitako ya Miller, ari wo murimo wo kugarura ukuri kw’ishingiro kwa Miller. Ni cyo gituma gusobanukirwa imiterere y’umurimo wa Miller ari ingenzi.

“Intumwa zubatse ku rufatiro rukomeye, ari rwo Gitare cy’Ibihe. Kuri urwo rufatiro zazanye amabuye zacukuye mu isi. Abubatsi ntibakoze umurimo wabo hatabayeho inzitizi. Umurimo wabo wagizwe uw’ingorane zikomeye cyane n’ukurwanywa n’abanzi ba Kristo. Byabaye ngombwa ko bahangana n’ubupfamatwi, urwikekwe, n’urwango by’abubakaga ku rufatiro rw’ibinyoma. Benshi bakoraga nk’abubatsi b’itorero bashoboraga kugereranywa n’abubatsi

b'urukuta bo mu minsi ya Nehemiya, abo byanditsweho ngo: 'Abubakaga urukuta n'abikorera imitwaro, n'abikorera ibintu byo kwikorera, umuntu wese yakoraga umurimo n'ukuboko kumwe, ikindi akagifataho intwaro.' Nehemiya 4:17." Ibyakozwe n'Intumwa, 596.

Muri ayo masomo yombi yo muri Yesaya, umurimo ni uwo kuzamura urufatiro n'amatongo by'ibisekuru byinshi. Yesaya arimo agaragaza umurimo wo mu bya Mwuka washushanyijwe n'umurimo usanzwe waboneswaga n'amaso. Urufatiro rwagombaga kurindwa, ariko amaherezo rwaje gutwikirwa rwose n'urufatiro rw'ibinyoma rw'amabuye y'agaciro y'ibihimbano. Abo Yesaya agaragaza barimo kugarura ukuri kw'ingenzi kw'Abamillerite, si amatafari n'amabuye bisanzwe. Ikimenyetso cy'uko kuri ni urwego rwa Miller rw'ububasha bubiri bwo kurimbura bwakandagiraga ahera n'ingabo mu gihe cy'"inshuro ndwi."

Iyo mirimo yo kugarura isobanurwa nk'iyo kuzamura "imfatiro" n'"amatongo y'ibisekuru byinshi," kandi isobanura umurimo w'ubuhanuzi wo gusubizaho ukuri kw'ishingiro hakoreshejwe uburyo buzana umurongo w'ubuhanuzi ku wundi murongo w'ubuhanuzi, aha hato na hariya hato. Umurimo wo kongera gushinga imfatiro n'amatongo ni umurimo wo kugaragaza no kurengera ukuri kwa mbere kwagereranyijwe ku mbonerahamwe z'abapayoniye zo mu 1843 no mu 1850, ari zo mbyiro ebyiri zo muri Habakkuk igice cya kabiri. Kandi uwo umurimo urangizwa n'uburyo bw'imvura y'itumba ya "umurongo ku murongo." Ni umurimo wo gusubira ku nzira za kera za Yeremiya muri iyo mpaka y'abifuzaga gukomeza urufatiro rw'impimbano, nk'uko bigereranywa n'imitako y'ibinyoma yo mu nzozi za Miller.

Umwanzi arashaka kuyobya ibitekerezo bya bene Data na bashiki bacu, ngo bive ku murimo wo gutegurira ubwoko kuzahagarara muri iyi minsi y'imperuka. Ubuhanga bwe bwo kuyobya bwagenewe kuyobya ibitekerezo, bikava ku kaga n'inshingano by'iki gihe. Bafatanyaga ubusa umucyo Kristo yavuye mu ijuru azaniye Yohana ku bw'ubwoko Bwe. Bigisha yuko ibibera biri imbere yacu bidafite akamaro gahagije ngo bihabwe kwitabwaho by'umwihariko. Bahindura ukuri gukomoka mu ijuru ubusa, bakambura ubwoko bw'Imana ubunararibonye bwabwo bwo mu gihe cyahise, maze bakabuhaho mu cyimbo cyabwo ubumenyi bw'ibinyoma.

"Uko Uwiteka avuga ati: Nimujye muhagarara mu nzira, murebe, kandi mubaze inzira za kera, aho inzira nziza iri, maze muyigendemo." Yeremiya 6:16.

"Nihagire ushaka gusenya urufatiro rw'ukwizera kwacu—urufatiro rwashyizweho mu ntangiriro z'umurimo wacu binyuze mu kwiga Ijambo tubyitondeye dusenga no mu guhishurirwa. Kuri urwo rufatiro ni ho twubatswe mu myaka mirongo itanu ishize. Abantu bashobora kwibwira ko babonye inzira nshya kandi ko bashobora gushyiraho urufatiro rukomeye kurusha urwamaze gushyirwaho. Ariko ibyo ni ubushukanyi bukomeye. Nta wundi rufatiro umuntu yabasha gushyiraho uretse urwamaze gushyirwaho."

"Mu bihe byatambutse, benshi bagerageje kubaka ukwizera gushya no gushyiraho amahame mashya. Ariko se inyubako yabo yamaze igihe kingana iki ihagaze? Yahise igwa vuba, kuko itari yubatswe ku Rutare.

"Mbese abigishwa ba mbere ntibagombaga guhura n'amagambo y'abantu? Mbese ntibagombaga kumva inyigisho z'ibinyoma, maze nyuma y'uko bakoze byose, bagakomera,

bavuga bati: ‘Nta wundi rufatiro umuntu ashobora gushyiraho utari urwashyizweho’? 1 Abakorinto 3:11.

“Ni cyo gituma tugomba gukomeza dushikanye ku cyizere twabanje kugeza ku iherezo. Amagambo y’imbaraga yatumwe n’Imana na Kristo kuri ubu bwoko, abukura mu isi, intambwe ku yindi, akabugeza mu mucyo usobanutse w’ukuri kw’iki gihe. Abagaragu b’Imana, bafite iminwa yakozweho n’umuriro wera, batangaje ubutumwa. Ijambo ry’Imana ubwayo ryashyizeho ikimenyetso cyaryo ku kuri kwatangajwe, rihamya ko ari uk’ukuri.” Testimonies, volume 8, 296, 297.

Igikorwa cyo “gutegurira abantu kuzahagarara mu minsi y’imperuka,” ni umurimo ufite isano n’ubuhanuzi bubiri bwa Ezekiyeli bwo mu gice cya mirongo itatu na karindwi. Ubutumwa butangazwa n’ijwi rya Yesaya riri mu butayu, kandi ubutumwa bwa mbere bwa Ezekiyeli bukoranya hamwe abari bamaze iminsi itatu n’igice bapfiriye mu muhanda w’umurwa wa Sodomu na Egiputa. Hanyuma bamenya ko bari mu gihe cyo gutinda kivugwa muri Matayo mu mugani w’abakobwa cumi. Maze bakumva umuhamagaro Yereyemiya yahawe wo gutandukanya iby’igiciro n’ibidafite umumaro niba bifuzwa kugaruka. Bamenya kandi ko isengesho rya Daniyeli ryo mu gice cya cyenda ari ukuri kw’iki gihe. Ni cyo gituma, nibahitamo kugaruka binyuze mu kwemera no gusohozwa ibisabwa n’ubutumwa bwiza, bahabwa ubutumwa bwa kabiri bwa Ezekiyeli maze bagahagarara ku birenge byabo ari ingabo ikomeye.

“Igikorwa cyo gutegurira ubwoko kuzahagarara mu minsi y’imperuka” gisohozwa binyuze mu buryo bw’invura y’itumba y’“umurongo ku murongo.” icyo gikorwa gikubiyemo umurimo wo kugarura ukuri kwa ba Millerite kugaragazwa ku mbonerahamwe z’abakurambere zo mu 1843 no mu 1850. Izo mbonerahamwe ebyiri ni zo meza abiri ya Habakuki, kandi zigomba kurambikwaho imwe ku yindi (umurongo ku murongo), kandi mu kubigenza bityo, izo mbonerahamwe ebyiri zigereranya ukuri kw’ishingiro kugomba kugarurwa mu minsi y’imperuka n’umuntu w’uburoso bw’umukungugu.

Iyo yashyizwe hamwe, umurongo ku wundi, igaragaza ikosa riri mu mbonerahamwe yo mu 1843, nyuma rikaza gukosorwa mu mbonerahamwe yo mu 1850. Iyo ifatiwe nk’imbonerahamwe imwe (umurongo ku wundi), noneho igahagararira icyarimwe ubunararibonye bw’ubwoko bw’Imana n’amateka ahishwe y’inkuba ndwi; kuko hamwe byerekana ugutenguhwa kwa mbere, igihe cyo gutegereza, Ijwi ryo mu Gicuku, n’itariki ya 22 Ukwakira 1844, ndetse no gutenguhwa gukomeye.

Ni ugucika intege kwa mbere, Ijwi ryo mu Gicuku no gucika intege gukomeye ari byo mateka ahishwe y’inkuba ndwi. Ni yo miterere y’ukuri, kuko ukuri gushingiye ku kuba inyuguti ya mbere n’iya nyuma y’ijambo ry’Igiheburayo risobanura “ukuri” ari zimwe, nk’uko no gucika intege kwa mbere n’ukwa nyuma kwo muri ayo mateka ari ko biri. Inyuguti yo hagati kandi ya cumi na gatatu ni ikimenyetso cy’ubwigomeke, nk’uko bigaragazwa n’abanga ubutumwa bw’Ijwi ryo mu Gicuku. Ibishushanyo byombi, iyo bishyizwe hamwe, bitanga abagabo babiri bo guhamya ukuri kw’ubuhanuzi kw’Abamillerite kugomba kugarurwa n’umugabo w’akaboro ko gukuraho ivumbi, ariko kandi binagaragaza uburambe bugereranya uburambe bw’ab’ibihumbi ijana na mirongo ine na bine.

Abahamagawe kuba ikimenyetso (ibihumbi ijana na mirongo ine na bine) bahuye no gucika intege kwabo kwa mbere ku ya 18 Nyakanga 2020, hanyuma muri Nyakanga 2023, berekwa ubutumwa buvuye ku ijwi rirangurura mu butayu. Iryo jwi ryabahamagariye kugaruka.

Muri uyu mwanya wo mu mateka ahishwe y'inkuba ndwi ni ho ubugome bwo kwigomeka buzahishurwa, kuko ikimenyetso gikurikira cy'inzira ari igihe umugabo w'umukungugu n'akaboroshi akoranyiriza hamwe amabuye y'agaciro, akayajugunya mu isanduku. Hanyuma akamurika incuro icumi kurushaho. Muri uwo mwanya ni bwo Miller yakangukiye. Iyo abageni b'isugi (Miller) bakangutse, biba bitinze. Gusubizaho amatongo yasenyutse y'ibihe byinshi by'uruhererekane ni umurimo ugomba gukorwa n'abahamya babiri bawugizemo uruhare. Uwo murimo urimo gukorwa ubu.

Imiterere y'ubuhanuzi ya William Miller, ihagarariwe n'iyerekwa ry'Umugezi wa Ulai, yo muri Daniyeli igice cya karindwi, icya munani n'icya cyenda, yari iy'ububasha bubiri busenya bwa gipagani n'ubwa gipapa; kandi imiterere y'ubuhanuzi ya Future for America ni ubupagani (ikiyoka), bugakurikirwa n'ubugipapa (inyamaswa) n'Ubugiprotestanti bw'ubuhakanyi (umuhanuzi w'ibinyoma). Urufunguzo rushyiraho izo miterere zombi ni ibyanditswe by'intumwa Pawulo. Intumwa Pawulo ni yo yari ijwi ry'ubuhanuzi ryahuje Isirayeli ya kera na Isirayeli yo mu buryo bw'umwuka. Mbere yo guhinduka kwe, Pawulo yitwaga Sawuli, risobanurwa ngo "watoranyijwe" cyangwa "washyizwe imbere."

Pawulo yatoranijwe (arahitwamo) kugira ngo abe intumwa ku Banyamahanga, kandi mu bindi yatoranirijwe no gusobanukirwa kwe n'Isezerano rya Kera. Kubera ko yanditse igice kinini cy'Isezerano Rishya, nta wundi mu banditsi b'Isezerano Rishya wari ufite ugusobanukirwa kw'Isezerano rya Kera nk'ukwa Pawulo. Yatoranijwe kugira ngo abe uwa mbere mu kugeza ubutumwa bwiza ku Banyamahanga, ariko kandi yatoranijwe no gushyiraho isano iri hagati y'amateka y'ubuhanuzi yo mu Isezerano rya Kera n'amateka y'ubuhanuzi yakurikiye igihe cy'umugaraba. Hatari ubuhamya bwa Pawulo, ugusobanukirwa kw'ubuhanuzi kw'Abamileriti, ndetse n'ukwa Future for America, ntikwari kubaho. Muri ayo mateka nyir'izina aho Isirayeli nyakuri yatandukanyijwe nk'ubwoko bwatoranyijwe bw'Imana, Pawulo yatoranijwe kugira ngo agaragaze ko iyo Isirayeli ya kera, nubwo icyo gihe yari yaratandukanye n'Imana, yari ikimenyetso cy'amateka y'ubuhanuzi ya Isirayeli yo mu buryo bw'umwuka. Amategeko y'ubuhanuzi akenewe ku ngendo z'umumarayika wa mbere n'umwa gatatu ashingiye cyane cyane ku nyandiko z'intumwa Pawulo.

Kubera iyo mpamvu, tuzasuzuma zimwe mu ngingo z'ubuhanuzi Pawulo agaragaza zagize ingaruka ku butumwa bw'Abamilerite, bwashyizwe mu rwego rw'ububasha bubiri buteza ubuhenebere; kandi, mu kubikora, tuzanareba uburyo izo ngingo zigira ingaruka ku rwego rw'ububasha butatu buteza ubuhenebere.

Byongeyeho, bene Data, sinshaka ko mutaba mu bujiji ku by'uko ba sogokuruza bacu bose bari muni y'igicu, kandi bose bambuka inyanja; kandi bose babatirizwa kuri Mose mu gicu no mu nyanja; kandi bose barya ibyokurya bimwe by'umwuka; kandi bose banywa ikinyobwa kimwe cy'umwuka, kuko banywaga ku Rutare rw'umwuka rwabagendanaga; kandi urwo

Rutare rwari Kristo. Ariko Imana ntiyanezerejwe na benshi muri bo, kuko barimburiwe mu butayu. Nuko ibyo byabayeho ngo bitubere urugero, kugira ngo tutifuzza ibibi nk'uko na bo babyifuje. Kandi ntikumube abasenga ibigirwamana nk'uko bamwe muri bo bari bo; nk'uko byanditswe ngo: "Abantu bicaye hasi ngo barye kandi banywe, maze bahaguruka gukina." Kandi ntitugakore ubusambanyi nk'uko bamwe muri bo babukoze, maze ku muni umwe hagwa abantu ibihumbi makumyabiri na bitatu. Kandi ntidukagerageze Kristo nk'uko bamwe muri bo na bo bamugerageje, bakarimburwa n'inzoka. Kandi ntikumukitotombe nk'uko bamwe muri bo na bo bitotombeye, bakarimburwa n'umurimbuzi. Noneho ibyo byose byababagaho ngo bibe ingero; kandi byanditswe kugira ngo bitubere umuburo twe abo impera z'ibihe zasohorejweho. 1 Abakorinto 10:1-10.

Mu mirongo icumi migufi, Pawulo agaragaza yuko umuhango wo kubatizwa wari warashushanyijwe mbere mu kwambuka Inyanja Itukura, ko Ibuye ryakurikiraga Isirayeli ya kera ryari "Ibuye ry'Umwuka," kandi ko ryari Kristo. Agaragaza ko Isirayeli ya kera yari urugero rw'ababaho mu minsi y'imperuka. Iki gice ni umuburo, kandi ni n'ingingo y'impaka hagati y'abashikamye ku kuri n'abarwanya ukuri. Abahanga mu by'iyobokamana b'Abadivantisiti bigisha ko Pawulo yagaragazaga gusa ko amateka ya Isirayeli ya kera yashushanyaga amasomo y'imyifatire yagombaga gusobanurwa n'ababaho mu minsi y'imperuka, ariko bagashimangira ko Pawulo atagaragazaga ko amateka ya Isirayeli isanzwe yagombaga koko gusubirwamo na Isirayeli y'umwuka. Mushiki wa twese White akoresha kenshi iki gice kugira ngo yemeze neza icyo Pawulo yashakaga kuvuga.

"Buri umwe mu bahanuzi ba kera yavugiye igihe cyabo ku rugero ruto kurusha uko yavugiye igihe cyacu, kugira ngo ubuhanuzi bwabo bugume bukora kuri twe. 'Noneho ibyo byose byabayeho ngo bibabere ingero; kandi byanditswe ngo bitubere umuburo, twebe abasohoreweho n'imperuka z'ibihe.' 1 Abakorinto 10:11. 'Si bo ubwabo, ahubwo ni twe bakoreye ibyo bintu, none ubu bikaba byabamenyeshejwe n'abababwirije ubutumwa bwiza mu Mwuka Wera watumwe uva mu ijuru; ari byo bintu abamarayika bifuzza kureba byimbitse.' 1 Petero 1:12...."

"Bibiliya yakusanyije kandi ihuriza hamwe ubutunzi bwayo ku bw'iki gisekuru cya nyuma. Ibyabaye byose bikomeye n'ibikorwa byose bikomeye by'amateka yo mu Isezerano rya Kera byarabaye, kandi birimo kongera kubaho mu itorero muri iyi minsi y'imperuka." Selected Messages, igitabo cya 3, 338, 339.

"N'ibintu bikomeye n'imigenzo y'icyubahiro gikomeye yo mu mateka y'Isezerano rya Kera byabayeho, kandi biri kongera kubaho mu itorero muri iyi minsi y'imperuka," ni ko Mushiki wa White asobanura icyo Pawulo yashakaga kuvuga muri icyo mirongo. Mu gushaka gusenya uko Pawulo agaragaza ko Isirayeli ya kera yerekana mu buryo bw'ikimenyetso amateka ya Isirayeli nyakuri, Satani yashyizeho ibitero bibiri by'ingenzi birwanya iri hame ry'ubuhanuzi. Icyo mbere, namaze kuvuga, ni ikirego kivuga ko Pawulo yashakaga gusa kwerekana ko ayo mateka yari amasomo y'umuco mwiza. Iyo nyigisho y'ibinyoma ni ukuri kwa kimwe cya kabiri, kandi ukuri kwa kimwe cya kabiri si ukuri na mba. Ni ukuri ko amasomo y'umuco ashobora gukurwa mu mateka ya Isirayeli ya kera agamije kugirira umumaro abariho muri iyi minsi y'imperuka; ariko icyo ibyo bikoreshejwe mu guhakana ko ayo mateka ari nanone ishusho y'ibintu bizongera kubaho,

bihinduka ukuri kwa kimwe cya kabiri, kwagenewe guhakana ukuri.

“Umugisha cyangwa umuvumo ubu biri imbere y’ubwoko bw’Imana—umugisha, nibasohoka mu isi bakitandukanya na yo, kandi bakagendera mu nzira yo kumvira bicishije bugufi; n’umuvumo, nibifatanya n’abasenga ibigirwamana, bahonyora ibyo ijuru ribasaba bikomeye. Ibyaha n’ibicumuro bya Isirayeli yigometse byanditswe, kandi iyo shusho yashyizwe imbere yacu nk’umuburo kugira ngo nitwigana urugero rwabo rwo gucumura kandi tukava ku Mana, tuzagwa rwose nk’uko na bo baguye. ‘Ibyo byose byababayeho ngo bibabereho ibyitegererezo: kandi byandikiwe kutuburira twebwe abasohorejweho n’imperuka z’ibihe.’” Testimonies, volume 1, 609.

Ukuri kumwe ntikugomba gukoreshwa mu guhakana ukundi kuri, kuko iyo bigenze bityo, guhindura ukuri kw’Imana ikinyoma.

“Ntihakagire ijambo na rimwe ry’Umukiza rihindurwa irisenya irindi.” The Great Controversy, 371.

Inyigisho ivuga ko amateka ya Isirayeli ya kera asobanura gusa amasomo y’imyitwarire myiza, akenshi ikoreshwa n’abahanga mu by’iyobokamana b’Abadiventisiti mu kurimbura Ijambo ry’ubuhanuzi ry’Imana, kandi ni imwe mu mpamo z’igice zivanze mu ifunguro ry’imigani ryateguwe kugira ngo riyobye ubwoko bw’Imana ngo bemere ikinyoma, kandi ikinyoma bemera kigaragazwa mu nyandiko z’intumwa Pawulo.

Ikindi gitero nyamukuru cyagabwe ku ihame rivuga ko amateka ya Isirayeli ya kera agaragaza amateka ya Isirayeli ya none cyahimbwe n’Abayezuwiti mu gihe cy’amateka y’ivugururaburyo ryarwanyaga Ivugururanzandiko, kandi kigizwe no kwemera igitekerezo cy’uko amateka ya Isirayeli ya kera asubirwamo. Ikinyoma cy’Abayezuwiti ni uko ayo mateka asubirwamo uko yakabaye nyir’izina, aho kuba mu buryo bw’umwuka. icyo kinyoma cyahimbwe nk’uburyo bwo kubuza gusobanukirwa ko papa w’i Roma ari antikristo uvugwa mu buhanuzi bwa Bibiliya; kuko icyo nyigisho yemera ukuri kw’uko mu minsi ya nyuma hazabaho antikristo, ariko igatsimbarara ko antikristo ahagarariwe n’ububasha bugaragara bw’ukuri, aho guhagararirwa n’ububasha bw’umwuka. Bityo rero, maraya uvugwa mu Byahishuwe 17, wanditswe ku gahanga keho ngo Babuloni y’Amayobera, yaba ari maraya uzaduka mu gihugu nyakuri cya Babuloni, ari cyo Iraki y’ubu.

“Abazimira mu gusobanukirwa kwabo kw’ijambo, ntibabone icyo antikristo asobanura, rwose bazishyira ku ruhande rwa antikristo.” Kress Collection, 105.

Papa ni umuntu nyakuri, uhagarariye ububasha nyakuri (Itorerero Gatolika), ariko we n’umuryango we byamenyekanishijwe mu buhanuzi na Babuloni nyakuri, kandi bashobora kumenyekana neza gusa igihe ingingo ya antikristo ishyizwe ahagaragara nk’isohozwa ryo mu bya Mwuka ry’urugero nyakuri. Pawulo yagaragaje ko Isirayeli nyakuri ishushanya Isirayeli yo mu bya Mwuka, ariko si ukuri gushya k’ubuhanuzi yazanye, kuko imyumvire ye yari ishingiyeye muri rusange ku Isezerano rya Kera, kandi ni ho ubuhamya bwe bushingiye.

Uku ni ko Uwiteka, Umwami wa Isirayeli, n'Umucunguzi wayo, Uwiteka Nyiringabo ati: Ni jye wa Mbere, kandi ni jye wa Nyuma; kandi uretse jye nta yindi Mana ibaho. Kandi ni nde, nkanjye, ushobora guhamagara, akabivuga, kandi akabintegurira mu buryo bukurikiranye, kuva igihe nashyiragaho ubwoko bwa kera? N'ibintu bizaza, n'ibizabaho, nibabibamenyeshe. Ntimutinye, kandi ntimugire ubwoba: mbese sinabibabwiye uhereye icyo gihe, kandi nkabimenyekanisha? Ni mwe bahamya banjye. Mbese hari indi Mana uretse jye? Yee, nta yindi Mana iriho; nta n'imwe nzi. Yesaya 44:6–8.

Dukwiriye kuba abagabo n'abagore b'ubuhamya bwa Kristo, nk'uko Pawulo yari ari we, ko Alufa na Omega yageneye Isirayeli ya kera gusa atari yo yonyine, ahubwo n'abantu bose ba kera bo muri Bibiliya, kuba ibimenyetso bigaragaza “ibigiye kuza” ku bazaba bariho mu minsi y'imperuka. Pawulo yari inzobere mu Isezerano rya Kera, kandi yarahagurutswe ngo abe ihuriro rya gihanuzi rihuza ibihe by'Isirayeli nyakuri n'iy'umwuka. Ni ibyanditswe bye byayoboye abumvise ukwiyongera k'ubumenyi mu gihe cy'imperuka mu 1798, kandi no mu 1989.

Babuloni ya kera nyakuri, abana bo mu Burasirazuba ba kera, Egiputa ya kera, Ubugiriki bwa kera, n'ubwami bwa kera bw'Abamedi n'Abaperesi ni ibimenyetso by'imbaraga z'umwuka ziri ku iherezo ry'isi. Ibimenyetso bya kera ni iby'ukuri bibanza kubaho, kandi bigahagararira iby'umwuka bibikurikiraho. Pawulo ndetse agera n'aho agaragaza ko Adamu nyakuri yashushanyaga Adamu w'umwuka (ari we Kristo).

Ni ko byanditswe ngo: Umuntu wa mbere, Adamu, yagizwe ubugingo buzima; Adamu wa nyuma agirwa umwuka utanga ubugingo. Ariko icyabanje si icy'umwuka, ahubwo ni icy'umubiri; hanyuma hakaza icy'umwuka. Umuntu wa mbere akomoka mu isi, ni uwo mu isi: umuntu wa kabiri ni Umwami uva mu ijuru. Nk'uko uwo mu isi ari, ni ko n'ab'isi na bo bari: kandi nk'uko uwo mu ijuru ari, ni ko n'abo mu ijuru na bo bari. Kandi nk'uko twambaye ishusho y'uwo mu isi, ni ko tuzambara n'ishusho y'uwo mu ijuru. 1 Abakorinto 15:45–49.

Hari amasomo amwe yimbitse cyane Pawulo yigisha yerekeye Adamu wa mbere n'uwa nyuma, ariko icyo turi gukora gusa ni ukugaragaza ihame ashya ahagaragara mu buryo busobanutse cyane muri uwo murongo, ubwo avuga ati: “icyabanjirije si icy'umwuka, ahubwo ni icy'umubiri; hanyuma hakaza icy'umwuka.” Icy'ukuri kigaragara, Pawulo aha yita “icy'umubiri,” ni cyo kibanza, naho icy'umwuka kikaza nyuma. Isirayeli nyakuri yabanje kubaho, kandi yari iya kamere, naho Isirayeli y'umwuka iza “nyuma.”

Babuloni nyakuri ibanziriza Babuloni yo mu buryo bw'umwuka. Ingingo ikurikira y'ingenzi ishimangirwa mu nyandiko za Pawulo ni igihe cyo mu mateka ubwo ihinduka riva ku by'umubiri rikajya ku by'umwuka rigomba gukoreshwa. Ni igihe cy'umusaraba ubwo impinduka y'ubuhanuzi iva ku nyakuri ikajya ku by'umwuka igaragazwa.

Kuko mwese muri abana b'Imana kubwo kwizera Kristo Yesu. Kuko mwese ababatirijwe muri Kristo mwambaye Kristo. Nta Muyuda cyangwa Umugiriki ukiriho, nta mugaragu cyangwa uw'umudendezi ukiriho, nta mugabo cyangwa umugore ukiriho; kuko mwese muri umwe muri Kristo Yesu. Niba rero muri aba Kristo, ni bwo muri urubyaro rwa Aburahamu, n'abaragwa hakurikijwe isezerano. Abagalatiya 3:26–29.

Ntacyo bivuze icyo uburenganzira bwawe bw'amavuko bwaba ari cyo, kuko iyo wemeye Kristo, uba umaze guhinduka urubyaro rwa Aburahamu. Ntabwo uri Isirayeli yo ku mubiri; uri Isirayeli yo mu mwuka. Ihinduka riva ku by'umubiri rijya ku by'umwuka ryabereye ku musaraba. Pawulo agabanya abantu mo ibyiciro bibiri. Buri cyiciro gifite isezerano ryacyo, kandi buri kimwe gikomoka kuri Aburahamu. Buri kimwe gifite umudugudu ugihagarariye, ugereranya umuryango wacyo n'isezerano ryacyo. Buri muntu aba ari umuhungu wa Adamu wo ku mubiri cyangwa uwa Adamu wo mu mwuka.

Kuko byanditswe ngo Aburahamu yari afite abahungu babiri; umwe yamubyariye umuja, undi amubyarira umugore w'umudendezo. Ariko uw'umujakazi yavutse ku bw'umubiri; naho uw'umudendezo avuka ku bw'isezerano. Ibyo ni imvugoshusho; kuko abo bagore bagereranya amasezerano abiri: rimwe rikomoka ku musozi wa Sinayi, ribyarira uburetwa, ari ryo Hagari. Kuko uwo Hagari ni umusozi wa Sinayi wo muri Arabiya, kandi ahwanyeye na Yerusalemu y'ubu, kuko iri mu buretwa hamwe n'abana bayo. Ariko Yerusalemu yo hejuru ifite umudendezo, kandi ni yo mubyeyi wacu twese. Kuko byanditswe ngo Ishime wa mugore utabyara; urangurure ijwi, urangare, wowe utigeze uramukwa; kuko uwari warataye azagira abana benshi kurusha ufite umugabo. Nuko rero, bene Data, nk'uko Isaka yari ari ko natwe turi abana b'isezerano. Ariko nk'uko icyo gihe uwabyawe ku bw'umubiri yarenganyaga uwabyawe ku bw'Umwuka, ni ko na none bimeze ubu. Ariko se Ibyanditswe bivuga iki? Birukana umujakazi n'umwana we, kuko umwana w'umujakazi atazaraganwa n'umwana w'umudendezo. Nuko rero, bene Data, ntituri abana b'umujakazi, ahubwo turi ab'umudendezo. Abagalatiya 4:22–30.

Mu gihe cy'umusaraba, ibyari ibisanzwe bya kera byabaye ibimenyetso by'iby'umwuka byo muri iki gihe. Intumwa Pawulo yasobanuye ayo kuri k'ingenzi y'ubuhanuzi yashoboje William Miller gushyiraho urwego rw'imbaraga ebyiri zisenya, ari na rwo yashinzeho imyanzuro ye yose y'ubuhanuzi. Uwo murimo umwe wakoze n'intumwa Pawulo ni wo umenyekanisha imbaraga eshatu zisenya, ari zo rwego rw'imyanzuro yose y'ubuhanuzi ya Future for America.

Imiterere y'imyumvire ya Miller ku byerekeye ukwiyongera kw'ubumenyi kwagereranyijwe n'iyerekwa ry'Uruzi Ulai ryo mu bice bya karindwi, umunani n'icya cyenda, yari ishingiye ku byo yavumbuye yuko "ibya buri muni" mu gitabo cya Daniyeli byagereranyaga Roma y'abapagani. Icyo yavumbuye yagisanze mu ibaruwa ya kabiri Pawulo yandikiye Abatesalonike. Iyo myumvire ni yo kuri kw'ibanze kugaragazwa mu isano n'"ikinyoma" cy'ubuhanuzi, gituma ubuyobe bukomeye buza ku Badiventisiti b'Umuni wa Karindwi mu minsi y'imperuka.

Mu nyandiko itaha tuzakomeza icyigisho cyacu cyerekeye kwiyongera kw'ubumenyi kugereranywa n'iyerekwa ry'Uruzi Ulai, dusuzuma icyo Miller yabonye mu rwandiko rwa Pawulo.

"Ureba kureba ibiri muni y'ibigaragara, kandi usoma imitima y'abantu bose, avuga iby'abahawe umucyo mwinshi ati: 'Ntabwo bababazwa cyangwa ngo batangazwe n'uko bahagaze mu byerekeye imibereho mboneragihamya n'iy'umwuka.' Ni koko, bihitiyemo inzira zabo bwite, kandi ubugingo bwabo bushimishwa n'ibizira byabo. Nanone nzahitamo ibibayobya, kandi nzabagezaho ibyo batinya; kuko igihe nabahamagaraga, nta wasubije; igihe

navugaga, ntibumvise: ahubwo bakoreye ibibi imbere y’amaso Yanjye, kandi bahitamo ibyo ntanezererwamo.” “Imana izaboherereza ubushukanyi bukomeye, kugira ngo bemere ibinyoma,” kuko “batakiriye gukunda ukuri, ngo bakizwe,” “ahubwo bishimiraga gukiranirwa.” Yesaya 66:3, 4; 2 Abatesalonike 2:11, 10, 12.

“Umwigisha wo mu ijuru yarabajije ati: ‘Ni ubuhe buyobe bukomeye kurushaho bwashuka ubwenge nk’uko ari ukwiyitirira ko mwubakiye ku rufatiro nyakuri kandi ko Imana yemera imirimo yanyu, kandi nyamara mu by’ukuri mukorera ibintu byinshi mukurikije imigambi y’isi kandi mugacumura kuri Yehova? Mbega, ni uburiganya bukomeye, ni ubuyobe bushukana, bwigarurira imitima y’abantu igihe abigeze kumenya ukuri bibeshya ko ishusho yo kubaha Imana ari yo mwuka n’imbaraga byabyo; igihe bibwira ko bakize, ko bongerewe ubutunzi kandi ko nta cyo bakeneye, nyamara mu by’ukuri baba bakeneye byose.’” Testimonies, volumu ya 8, 249, 250.